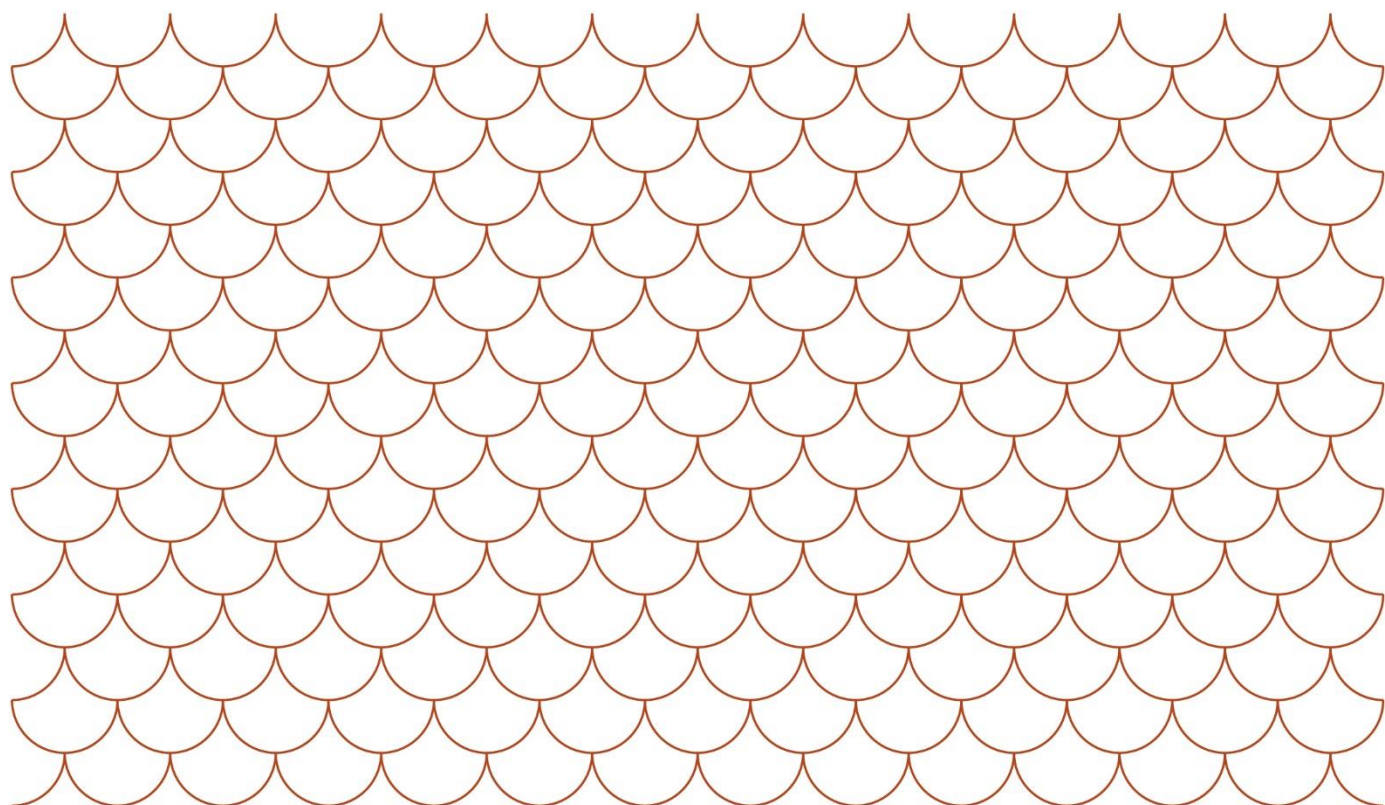

**Sammanställd information om
situationen hos huvudmän inom
riktade insatser med anledning
av Corona-krisen**

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-348-7

Skolverket, Stockholm 2020.

Innehåll

Bakgrund	4
Sammanfattning	5
Sammanställning av svar	6
Distansundervisnings på gymnasiet	6
Fjärrundervisning på komvux.....	7
Avgångselever	7
Elever i behov av särskilt stöd och/eller social problematik	8
Undervisning/verksamhet som är svår att genomföra under rådande omständigheter	9
Problem och utmaningar.....	10
Kvaliteten på undervisningen.....	11
Stödbehov från Skolverket.....	12
Situationen i grundskola.....	12
Elever med annat modersmål och nyanlända	13

Bakgrund

Med syftet är att bidra till myndighetens bild av läget i skolan med anledning av den situation som råder och för att öka Skolverkets möjlighet att kunna svara på frågor om läget i landet har medarbetare som arbetar med riktade insatser tagit kontakt med drygt 100 huvudmän och skolor. Som utgångspunkt i dialogen har nedanstående frågebatteri använts, men alla har inte svarat på samtliga frågor.

1. Hur hanterar ni distansundervisningen på gymnasiet?
2. Hur hanterar ni fjärrundervisning på Komvux?
3. Hur gör ni med avgångselever?
4. Hur gör ni med elever i behov av stöd och/eller social problematik?
5. Vad är det för undervisning som inte kan tas om hand under rådande omständigheter?
6. Vilka är de stora frågorna/problemen/utmaningarna?
7. Vad är er generella kvalitativa bedömning av det arbete som nu pågår?
8. Vilket stöd behöver ni av Skolverket?
9. Pågår undervisningen på grundskolan som vanligt eller förekommer anpassningar med anledning av Corona? I så fall vilka anpassningar? Hur organiseras verksamheten om många lärare eller elever är borta?

Inom de riktade insatserna för nyanländas lärande har dessutom följande fråga ställts till huvudmännen:

10. Har ni särskilda utmaningar som rör elever med annat modersmål/nyanlända? Vilka och hur hanterar ni dem? Vilket stöd kan behövas från Skolverket?

Insamlingen av svar har skett via telefonsamtal samt i vissa fall via mail.

Huvudsakligen har insamlingen skett via dialog och som frisvar där de svarande själva har valt vad de vill fokusera. Det innebär att alla svarande inte berört alla aspekter av en fråga. De sammanställda svaren får därför tolkas med försiktighet.

Sammanfattning

Den övergripande bild som sammanfattningsvis framträder när de svar huvudmän och skolor lämnat ställs samman är att:

- Det fungerar ofta väl och ibland också över förväntan att bedriva gymnasie- och vuxenutbildning via fjärr- eller distansundervisning. Det som är mest utmanande är de praktiska ämnena och momenten.
- De svarande uttrycker stor nöjdhet med hur personalen har tagit sig an uppgiften och att engagemanget och samarbetsviljan för elevernas bästa är stor.
- Avgångselever ses ofta som en prioriterad grupp. Många svarande beskriver att de försöker prioritera verksamhet så att dessa elever får tillgång till behöriga lärare samt undervisning i enlighet med den garanterade undervisningstiden. Det finns oro hos många som rör hur examinationer ska genomföras för att elever ska få sina avgångsbetyg.
- Många svar visar att elever som har behov av särskilt stöd eller stöd av elevhälsopersonal huvudsakligen även fortsättningsvis får det på plats i skolans lokaler.
- Det är störst svårigheter att genomföra den arbetsplatsförlagda utbildningen. Oftast beror det på att arbetsgivare stänger sin verksamhet och därmed inte kan ha elever kvar. Det förekommer också att de inte kan vara på sin praktikplats på grund av smittorisk.
- De stora frågorna och problemen handlar för många av de svarande om hög frånvaro bland såväl personal som elever samt oro för hur man ska kunna tillgodose vissa elevgruppers behov av stöd. Det finns också utmaningar när grundskolan planerar för hur verksamheten ska bedrivas om skolorna måste stänga.
- De flesta bedömer att verksamheten under omständigheterna trots allt håller en hög eller ganska hög kvalitet. Flera svarande uttrycker dock oro för att kvaliteten kan bli lidande om verksamheten inte kan återgå till sin vanliga ordning inom ganska kort tid. Många anger att de redan har eller håller på att förbereda för att grundskolorna kommer att stänga.
- Det stöd som önskas av Skolverket rör i första hand förståelse och tillämpning av bestämmelser samt tydlig och korrekt information på webbplatsen. Flera anger att de är nöjda med den information och det stöd som givits. Det finns också önskemål om stöd som rör minskad administration kring till exempel statsbidrag, samt stöd i genomförande av undervisning på fjärr- eller distans. Även stöd i bedömning på distans samt verktyg för bedömning efterfrågas.
- Undervisningen i grundskolan pågår hos de flesta ungefär som vanligt men med hög frånvaro bland såväl elever som personal. Vissa justeringar görs för

att verksamheten ska fungera, det kan handla om att slå ihop klasser eller flytta personal.

- Det finns viss oro för hur de nyanlända eleverna påverkas av rådande situation. Flera svarande uttrycker att de kan bli särskild drabbade om grundskolorna stängs. Skäl till detta är till exempel att de inte kan tillräckligt mycket svenska ännu för att kunna ta del av undervisningen på egen hand och det kan bli svårare att erbjuda studiehandledning i samma utsträckning. Några uppger också att elever i denna grupp ibland saknar tillgång till digitala verktyg och har låg digital kompetens vilket försvårar deltagandet i distansundervisning. Lärare anser att det blir svårare att ge adekvat stöttning om undervisningen ska ske på distans eller fjärr.

Sammanställning av svar

Distansundervisnings på gymnasiet

Cirka 60 av de huvudmän och skolor har svarat på frågor om gymnasieskolan. Merparten (drygt 30 svar) av huvudmännen rapporterar att undervisningen fungerar bra och till och med bättre än förväntat. Lärarna beskrivs som kreativa och lösningsfokuserade. Hur arbetet läggs upp skiljer sig något åt mellan huvudmän och skolor. Hälften svarar att undervisningen utgår från det vanliga schemat och har lärarledda lektioner och nästan 50 av de svarande uppger att undervisningen genomförs via digitala plattformar. För många kompletteras dessa med andra arbetsverktyg så som mail, telefonkontakt och annat. I vissa fall delar lärare istället ut arbetsuppgifter som eleven arbetar med självständigt och skickar in enligt instruktioner från lärare. Några har anpassat schema och arbetssätt för att det ska fungera smidigt.

Nio svarande anger att viss undervisning sker i skolans lokaler men för en elev i taget. Det handlar huvudsakligen om elever i behov av särskilt stöd samt vissa delar av yrkesprogrammets innehåll som är svår att genomföra på distans. Det finns också enstaka exempel på att modersmållärare undervisar via telefon istället för digitala plattformar.

Tio svarande rapporterar högre närvaro nu än tidigare och några anger dessutom att sjukfrånvaron bland personalen är lägre än vanligt. Åtta av de svarande anger att det finns utmaningar som rör problem med att de digitala systemen tidvis blir överlastade. Andra utmaningar som nämns är till exempel att det är svårt att ge samma stöttning för elever som man kan göra när man är i samma rum, till exempel använda bildstöd och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Vissa huvudmän har heller inte löst frågan om lunch för eleverna medan ett par specifikt nämner att de tillhandahåller matlådor till eleverna åtminstone några dagar i veckan.

Någon anser att även om det fungerar så bra som man kan förvänta sig så är det ändå stor skillnad jämfört med att mötas i klassrummen.

Fjärrundervisning på komvux

Knappt 40 har svarat på frågor som rör vuxenutbildningen varav åtta explicit anger att verksamheten fungerar bra. Många uppger att de sedan länge har haft undervisning på distans eller fjärr. Några få huvudmän beskriver positiva effekter som rör till exempel att undervisningen blir mer effektiv samt att läraren kan ge bättre återkoppling via digitala verktyg. Någon huvudman uppger att de redan nu kommit fram till att positiva effekterna är så stora att de kommer att bedriva mer undervisning på detta sätt även när läget normaliseras.

Det är fler huvudmän som tycker det finns svårigheter med vuxenutbildningen än med gymnasiet. Någon svarande som ansvarar för båda verksamheterna rapporterar att det är lägre aktivitet bland komvux eleverna än bland gymnasieeleverna.

Knappt tio svarande anger att det finns störst utmaningar inom sfi-undervisning via fjärr eller distans då det är svårt att arbeta så konkret med språket och språkutvecklingen som vanligtvis görs i klassrummen. Många av eleverna saknar datorer och uppkopplingar och det försvårar också undervisningen. Flera huvudmän har lånat ut datorer eller surfplattor till eleverna men vissa uppger att de inte har möjlighet att göra det. Andra uppger att de skickar uppgifter via post eller har infört ett system där eleverna kommer till skolan och hämtar och lämnar uppgifter.

Avgångselever

Drygt 60 svarande har beskrivit sina planer för att stötta avgångseleverna. Några få huvudmän uppger att de gjort planer för samtliga avgångsklasser som visar hur arbetet ska genomföras. Anse försöker stötta avgångseleverna extra genom att t ex se över tidplan för examinationer så att eleverna får så mycket tid som möjligt. Någon uppger att de ger enskild handledning kring examensarbeten och flera uppger också att de försöker skapa en systematisk bild av läget genom att kartlägga hur arbetet genomförs. Ett tiotal anser också att det inte är så stor skillnad mot annars, det är samma höga förväntningar på närvaro och deltagande i undervisningen som tidigare. Man planerar också för att studierna ska kunna avslutas med god kvalitet.

Ca tio svarande uttrycker också att det finns en oro kring dessa elever och hur deras situation ska hanteras. Några få beskriver att det finns osäkerhet om ifall man kommer att hinna examinera alla. Någon enstaka huvudman uttrycker också oro för att det kanske inte är eleverna som skrivit inlämningsuppgifter.

Knappt 30 av de svarande uppger särskilt att avgångseleverna är prioriterade och att man till exempel kommer att styra behöriga lärare till dessa elever. Ca 25

svarande planerar för att genomföra enskilda examinationer i praktiska ämnen på skolan.

Även eleverna i årskurs nio är en prioriterad grupp där ansträngningar görs för att de ska få undervisning enligt timplan och schema även om det råder lärarbrist. Legitimerade lärare styrs i vissa fall om till dessa elever. Om det skulle bli ett läge där skolorna stängs beskriver huvudmän att avgångseleverna i nian ändå kommer att prioriteras för undervisning. Det skulle kunna innebära att andra grupper kan komma ifråga för senarelagd undervisning och andra lösningar men inte avgångseleverna.

Några huvudmän planerar för utökad lovskola i sommar.

Eleverna själva uttrycker oro för att deras studentfirande inte ska bli av.

Elever i behov av särskilt stöd och/eller social problematik

Drygt 60 svar har lämnats kring frågor som rör elever i behov av särskilt stöd. Flera uppger att elevhälsan involveras i större utsträckning och dessutom har övergått till digital verksamhet. Några huvudmän uppger också att elevhälsan fått särskilt uppdrag att söka upp riskelever. Kuratorer och annan elevhälsopersonal är mer tillgängliga då mötestider har utökats och de är också tillgängliga i flera digitala mötesplatser.

I 37 svar anges att vissa möten och viss undervisning för denna elevgrupp fortsatt sker i skolans lokaler. Det finns också svar som pekar på att elever som vanligtvis inte kommer till skolan nu deltar i undervisningen i större utsträckning. 15 svar handlar om att man gör särskilda insatser för att följa upp dessa elevers situation, skolnärvaro och mående.

Mindre kommuner rapporterar att de behöver se över hur deras resurser sammantaget används vilket kan komma att innebära att personal flyttas till andra arbetsuppgifter. Det kan röra elevhälsans personal och påverka planeringen för deras arbete. Ett exempel på det är att skolsköterskan har flyttats till socialförvaltningen.

Även lärare arbetar för att ha kontinuerlig kontakt med elever som bedöms ha behov av det. Lärare kontaktar också vårdnadshavare i större utsträckning än tidigare. För detta används till exempel chatfunktioner men även telefon och andra verktyg. Mentorerna har särskilda uppdrag att följa upp närvaro och deltagande i distansundervisning och rapportera om det finns elever som verkar behöva extra stöd av något slag.

Lärare uppges ha god koll på åtgärdsprogram och vilka elever som har behov av anpassningar men att det kan vara svårt att upprätthålla stödet som läget är nu.

Ca 15 svar beskriver också att planering av hur arbetet ska läggas upp pågår. De arbetar nu för att ta fram en plan för elevhälsans arbete under denna period. Vissa uttrycker också oro för att det kan bli svårt att få kontakt med de elever som mest behöver det.

Många huvudmän uppger att frågan om lunch är central för elever det finns oro kring. Man söker efter lösningar där eleverna kan erbjudas lunch trots att skolan är stängd.

Undervisning/verksamhet som är svår att genomföra under rådande omständigheter

Knapp 60 svarande har bidragit med information i denna fråga. Det är tydligt att det finns ett stort lösningsfokus då de flesta nämner att det finns undervisningsinnehåll och verksamheter som är svåra att genomföra på fjärr eller distans men samtidigt beskriver de hur de försöker hitta lösningar för att slippa ställa in undervisning. 17 av de som svarat menar att det mesta av verksamheten ändå genomförs enligt plan just nu men påpekar att det kan förändras om det blir en långvarig situation och om grundskolorna stängs. I de fall vissa moment ställs in ersätts de av annan undervisning och det framgår att de som svarat på frågorna är måna om elevernas rättigheter och behov.

Ca hälften av de som svarat tar upp APL som en verksamhet som påverkas och blir svår att genomföra fullt ut. Ofta nämns att orsaken till detta är att arbetsgivare inte kan ta emot elever i nuläget. I några få fall utökas istället APL antingen genom att tiden förlängs eller att arbetsgivare är tillmötesgående och har utökat antalet APL-platser. De som nämner detta anger att det är en åtgärd som syftar till att eleverna ska bli klara med APL innan det blir omöjligt att genomföra den.

Avgångseleverna prioriteras och andra årskurser kan få sin APL förskjuten i tid. Vissa senarelägger vissa moment och genomför andra.

Knappt 20 av de svarande anger att de ser att praktiska ämnen och moment är det som är allra svårast att genomföra på distans. Ett fåtal menar att de praktiska ämnena blir mer teoretiska när de ska genomföras på distans eller fjärr, de uppger också att praktiska moment kan komma att skjutas på framtiden. Det finns också exempel på proaktivitet där några av de svarande anger att de tidigarelägger vissa praktiska moment för att hinna klara av dem innan grundskolan eventuellt stängs. En huvudman ger också exempel på hur de lägger ut filmade moment i idrottsundervisningen på sin lärplattform. Syftet är att eleverna ska titta på filmerna och själv träna på de filmade momenten hemifrån.

Några av de svarande tar också upp att det finns en oro kring hur examination av praktiska ämnen och moment ska kunna genomföras och någon väcker frågan om vad som händer om man inte lyckas med detta uppdrag.

PRAO för åk 8, stödundervisning, föräldramöten och möten som rör övergångar mellan årskurser och verksamheter är andra verksamheter som någon eller några huvudmän anger har ställts in eller skjutits upp. En huvudman uppger dessutom att öppna förskolan är helt stängd.

Problem och utmaningar

75 svarande har beskrivit de problem och utmaningar som finns i deras verksamheter just nu. Många av dem beskriver också hur de arbetar för att hitta lösningar på dessa problem.

Det problem som flest (knappt 20 svarande) tar upp rör frånvaro bland personal och elever. Några hyser en oro att alla elever som är frånvarande inte är sjuka utan att de stannar hemma av andra anledningar. I vissa fall beskrivs hur lärare nu tvingas till dubbla planeringar för att möta behoven hos elever som är i skolan och hos elever som inte är det.

Knappt 20 svarande tar också upp att de har oro för vissa, mer sårbara elevgrupper och hur deras behov ska kunna tillgodoses i rådande situation.

Något färre nämner explicit att det finns en oro för att stängning av grundskolor blir verklighet. Det är dock fler än så som implicit beskriver de problem som kommer att uppstå och de konsekvenser som stängning av skolorna kan medföra. Vissa huvudmän uppger till exempel att de ser en risk att många elever kan tappa motivationen om skolorna stängs samt att det är osäkert hur länge elevernas disciplin att delta i distansundervisning kvarstår. För yngre elever i grundskolan finns också osäkerhet kring hur de rent praktiskt ska klara av att följa undervisningen på distans och vad som händer med dem när den sociala samvaron minskar. Deras uttryckta förhoppning är att skolstängning aldrig genomförs för grundskolans del.

Drygt tio av de svarande anger att det är svårt att skapa goda förutsättningar för undervisning just nu. Några beskriver också att personal från elevhälsan kan komma att flyttas till andra arbetsuppgifter vilket skulle försvåra skolans uppdrag ytterligare. Ett fåtal beskriver också att de nu arbetar med att se över hur personal kan fördelas om ifall sjukfrånvaron ökar.

Ett knappt tiotal svar handlar om utmaningar som rör hur examinationer ska genomföras och vad som händer om man inte lyckas examinera samtliga elever, t ex på grund av att APL ej kunnat genomföras.

Cirka tio svarande anger att det finns personal och elever med låg digital kompetens i deras verksamhet, vilket kan skapa problem om skolan helt ska gå över till distans- eller fjärrundervisning. Svarande med ansvar för gymnasieskolan anger i ungefär tio fall att det byggt övergången till distans- och fjärrundervisning på ett kollegialt lärande där mer digitalt kompetenta lärare fått i uppgift att stötta sina kollegor. För att göra detta möjligt har de beslutat att

samtliga lärare ska vara i skolans lokaler trots att de egentligen skulle kunna sköta undervisningen hemifrån.

Andra problem som lyfts i denna fråga är

- att säkerställa kvaliteten på verksamheten
- att säkerställa att eleverna får möjlighet att nå målen för undervisningen
- svårighet att komma i kontakt med frånvarande elever och deras vårdnadshavare
- skollunch
- att säkerställa att det är eleven som faktiskt deltar och lämnar in uppgifter
- att minska smittspridningen
- elevers avsaknad av digitala verktyg
- kontakt med vårdnadshavare

Åtta av de svarande uppger att de inte har några specifika problem som rör Corona-läget just nu.

Kvaliteten på undervisningen

Cirka 70 svarande beskriver kvaliteten på sin verksamhet just nu. En övervägande del av dessa (drygt 50 svar) uppger att kvaliteten efter omständigheterna är god. Man beskriver att det finns ett stort engagemang hos de flesta i organisationen och ett lösningsfokus som gör att de flesta problem kan lösas. 14 svar beskriver att kvaliteten varierar inom organisationen och tio svar menar att även om situationen är bra nu så finns det stora risker med att den försämras om situationen blir långvarig.

Tolv svarande berättar att det finns en bra plan för det kommande arbetet medan ett tiotal beskriver att ledarskapet fungerar bra i den ansträngda situation som råder. Några huvudmän beskriver att det kan finnas en risk att elevernas entusiasm för de nya arbetssätten minskar över tid samt att det är svårt att veta hur de tar sig an sina studier i hemmet.

Ett fåtal har i svaret på denna fråga också berört myndigheter och regioners kvalitet på arbetet i samband med Corona-krisen. De flest av dessa anser att stat och regioner har gjort ett gott jobb, ett par nämner särskilt att de uppskattar att Skolverkets generaldirektör varit med på presskonferenser för att säkerställa att relevant information når fram till målgrupperna.

Stödbehov från Skolverket

Knappt 70 svarande beskriver stöd de ser skulle vara bra att få från Skolverket. Knappt en tredjedel av dem som svarat uttrycker att de är nöjda med det befintliga stödet och den information som redan tagits fram.

Ett tjugotal svarande uppger att de främst önskar stöd i att förstå och tillämpa bestämmelserna. Dessa svar inkluderar också en önskan om snabb och tydlig information när nya bestämmelser beslutas.

Ytterligare stöd som efterfrågan är stöd och verktyg för bedömning på distans samt mer stöd kring distans- och fjärrundervisning.

Man uttrycker också en önskan om förståelse från skolmyndigheterna kring att verksamheten nu inte kan bedrivas med samma kvalitet som tidigare samt att man kanske inte klarar att arbeta helt i linje med bestämmelserna nu. Några svarande uttrycker också en önskan om att myndigheterna inte ska efterfråga information i nuläget eftersom det tar tid och resurser från redan pressade organisationer. Flera huvudmän nämner också att de önskar att hantering och administration kring statsbidragen skulle förenklas då det tar mycket tid och kraft att söka och redovisa dessa. Några uttrycker också oro för att de ska få återkrav när APL inte kan genomföras på grund av att arbetsgivare stänger sin verksamhet.

Andra önskemål om stöd som uttrycks i enstaka svar är:

- Stöd att prata om svåra frågor.
- Gemensam information från myndighet och fack om frågor som rör arbetstid och hur arbetstagare kan omplaceras efter behov som uppstår
- Tydlig information om vad som gäller och stöd kring uppföljning av frånvaro.
- Stöd i att genomföra fjärr- och distansundervisning.
- Att Skolverket inrättar ett särskilt telefonnummer dit man kan ringa om man har frågor om hur situationer som uppstår med anledning av Corona kan hanteras.

Situationen i grundskola

Cirka 70 svarande har beskrivit situationen i grundskolan. 45 svarande rapporterar att undervisningen i grundskolan pågår som vanligt medan 23 uppger att vissa justeringar har behövt göras. Dessa kan bestå i att klasser slås ihop, att viss undervisning för högstadiel elever sker via distans eller i något fall att elever är i skolan varannan dag. 36 svarande uppger att de har hög andel elever som är frånvarande och många har en oro för att alla som är borta inte är sjuka utan hålls hemma av andra skäl. Ett tjugotal svarande uppger att det är många i personalen som är sjukskrivna eller hemma för vård av sjukt barn. Ett tjugotal

uttrycker ock så att planering för skolstängning och för att kunna övergå till distansundervisning pågår.

De allra flesta uttrycker oro för att grundskolan ska stängas och ser att det skulle medföra stora svårigheter att genomföra undervisningen. Till exempel ser man att de yngsta eleverna skulle ha svårt att delta i distans- eller fjärrundervisning under hela skoldagar och under en längre period.

Elever med annat modersmål och nyanlända

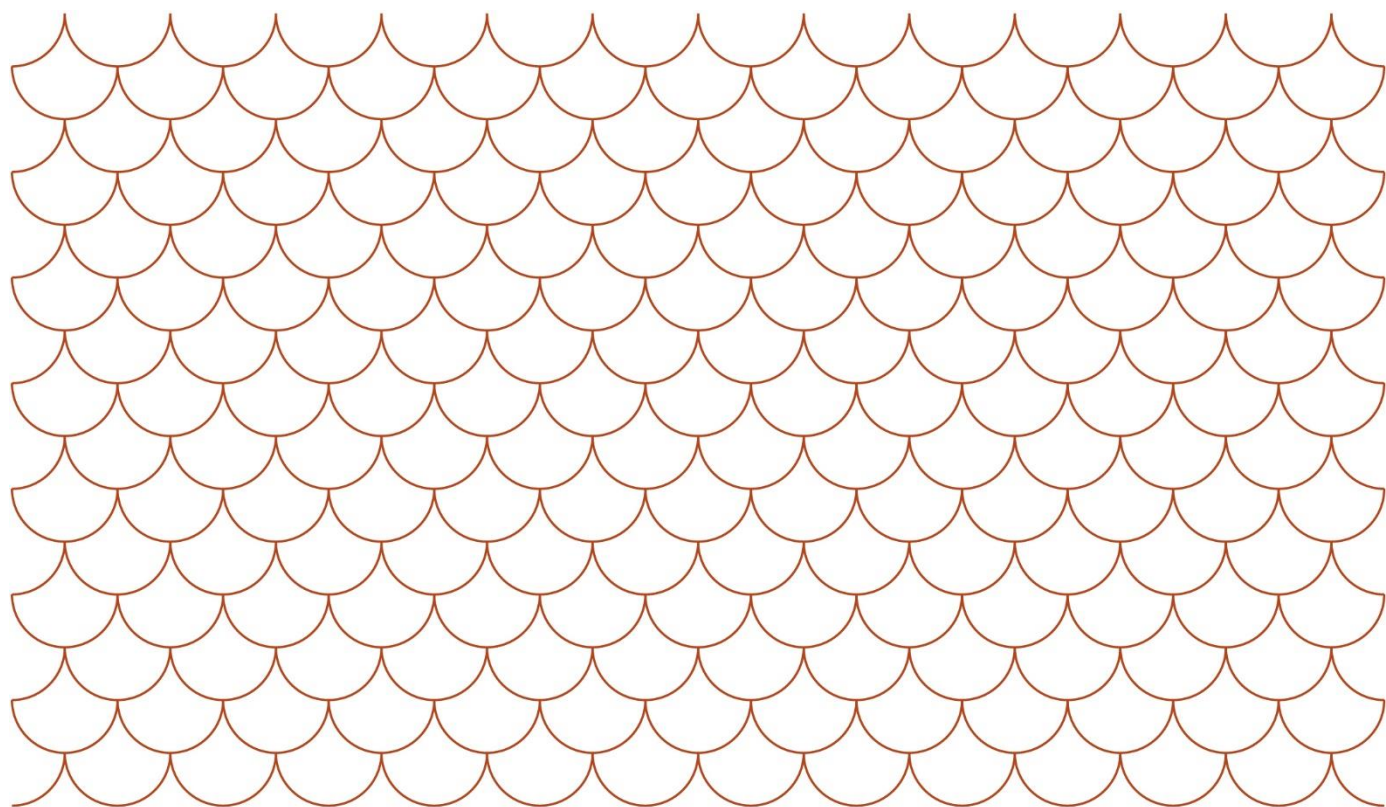
Drygt 40 svarande har kommenterat frågan om situationen för elever med annat modersmål och nyanlända. Ett tiotal anger att information till elever och deras vårdnadshavare är utmanande, flera har översatt information till olika språk på egen hand i avsaknad av material från myndigheter.

Ungefär lika många uttrycker tydligt att denna grupp är särskilt sårbar och skulle drabbas hårt om grundskolan stängs. Skäl till detta uppges vara till exempel att de i högre utsträckning än andra saknar tillgång till digitala verktyg, att vissa ännu inte lärt sig särskilt mycket svenska och därmed får svårare att förstå instruktioner. Det uppges också finnas en risk att det blir svårare att erbjuda studiehandledning och modersmålsundervisning om skolorna är stängda. Vissa svarande uttrycker också oro för att studiesituationen blir dålig för dessa elever bland annat på grund av att vissa är trångbodda. De menar att denna elevgrupp behöver få komma till skolans lokaler oavsett vad som händer.

Andra faktorer som några få svarande anger som särskilda riskfaktorer för denna grupp är

- Risk för hög frånvaro på grund av rädsla och brist på information om viruset.
- Undervisningskvaliteten kan försämrats för denna elevgrupp då det kan bli svårare för lärare att stötta i undervisningen.
- Att det finns traumatiserade elever i psykisk ohälsa som kanske inte kommer att kunna få adekvat stöd om skolan stänger.

Fem av de svarande uppger att de inte har någon särskild oro för denna elevgrupp utan ser att de är väl förberedda för att kunna tillhandahålla en god undervisning även om grundskolorna behöver stänga.

Skolverket

www.skolverket.se